

vého návrhu na zabavení a přikázání ^{2/}, platu strany povinné, byl sice vzhledem k zajišťovací exekuci dle Šu 372 ex. ř. na jeden rok, počínaje dnem 1. srpna 1924, povolené návrh na zabavení zbytečný a stačil by návrh na přikázání k vybrání, avšak poněvadž tento návrh musel býti podán, an přikázání k vybrání povolené usnesením ze dne 15. července 1924 vztahovalo se jen na výživné 300 Kč za měsíc červenec, šlo by jen o zbytečný kumulační příplatek, který je nepatrným a nepadá proto nikterak na váhu. Z okolnosti, že lze o prodej zabavených svršku zažádati u soudu exekučního, neplyne proti návrhovatelce ničeho, neboť podání její bylo by jednak stejně nákladným u toho neb onoho soudu, jednak jest to právem vymáhajícího věřitele, chce-li učiniti návrh na prodej u soudu povolujícího či exekučního (slovo »muže« v druhém odstavci Šu 264 ex. ř.).

Čís. 4528.

Zastupování Státního obilního ústavu.

Státní obilní ústav jest ústavem, pro nějž jest finanční prokuratura povolána konati práce, vyznačené v Šu 1 instrukce pro finanční prokuraturu.

Historický vývoj finanční prokuratury.

Státní obilní úřad nemůže svěřiti s obejitím finanční prokuratury své zastupování soukromým osobám, třebas ze stavu advokátského. Učinil-li přes to advokát vědomě se Státním obilním ústavem úmluvu o povšechném jeho zastupování, jest smlouva v celku neplatnou.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1925, Rv I 1203/24.)

Žalobce (advokát) byl v srpnu 1920 vyzván prokuristou Státního obilního ústavu v Praze k návštěvě a bylo pak u Státního obilního ústavu mezi žalobcem a ředitelem ústavu a prokuristou jednáno o tom, že má žalobce převzít právní práci pro importní oddělení Státního obilního ústavu a žalobce obdržel pak od Státního obilního ústavu dopis ze dne 27. srpna 1920, dle kterého mu bylo sděleno, že Státní obilní ústav jest ochoten použiti ho jako svého právního poradce v záležitostech zahraničního obchodu. Při návštěvě, předcházející zaslání tohoto dopisu, ujistil žalobce ředitele a prokuristu, že bude účtovat odměnu co nejmírnější, že dle advokátního tarifu účtovat nebude, neboť by to šlo do velkých milionů, že toho neučiní proto, poněvadž je mu to velkou ctí, muže-li pracovat pro stát. Žalobce také konal práce ústavem mu svěřené, podal po jich skončení účet, ve kterém své práce přesně vyúčtoval dle advokátního tarifu na 13,614.444 Kč 54 h, projeviv v doprovázejícím dopisu ochotu, ohledně obnosu účtu uzavřiti dohodu na paušalovaný obnos — poněvadž však žalovaný vubec odepřel jednati o onom účtě, podal žalobce na Státní obilní ústav v likvidaci žalobu, ve které omezil svůj nárok na 6,489.005 Kč. V žalobě tvrdil, že práce, jím konané, byly mimořádného rázu, ježto se jednalo o smlouvy o dodávkách zboží z ciziny a šlo při tom o milionové ba miliardové částky, jakož i o otázky právnicky složité. Žalovaný ústav namítl, 1. že přípis Státního obilního ústavu ze dne 27. srpna 1920 není formálně znamenán správně dle stanov Státního obilního ústavu a že k úmluvě mezi žalobcem a žalovaným

ústavem nedošlo; 2. že dohodnutí, žalobcem tvrzené, i kdyby se bylo uskutečnilo, bylo by zmatečným, poněvadž Státní obilní ústav zastupovati mohla jediné finanční prokuratura, což žalobci bylo známo; 3. že účet vzhledem k obsahu tvrzené úmluvy byl by přemrštěným, neboť nešlo o práce takového rozsahu, zejména takové důležitosti, jak žalobce tvrdí, a nejsou účtovány pouze skutečné výkony za přiměřeně obvyklé sazby. **P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e** uznal žalobní nárok důvodem po právu. **D ů v o d y:** Řešiti jest v tomto sporu nejprve otázku, zdali vzhledem ku právu a povinnosti finanční prokuratury, zastupovati státní jmění dle nařízení vešk. min. ze dne 9. března 1898, čís. 41 ř. zák., bylo vůbec zásadně možno, by s opomenutím finanční prokuratury mohl platně žalobce uzavřít se státním obilním ústavem smlouvu a poskytnouti mu právní pomoci. Otázku tuto jest zodpověděti kladně. Jest sice pravdou, že dle §u 2 nařízení (služební instrukce finanční prokuratury) má finanční prokuratura zastupovati všechny fondy, ze státních peněz zcela nebo částečně nadané, když stát hraditi má schodek dotyčné korporace nebo dotyčného fondu, a že dle §u 10 nařízení ze dne 10. října 1919 čís. 546 sb. z. a n. dostává se Státnímu obilnímu ústavu k provádění jeho úkonů státních záloh, a konečně že dle §u 3 nařízení ze dne 3. ledna 1919, čís. 5 sb. z. a n. uhradí se státem případný schodek obilního ústavu a že spravuje tedy Státní obilní ústav vedle těchto předpisů státní jmění, podléhající zastupování finanční prokuraturou. Tím však není ještě nikterak řečeno, že by Státnímu obilnímu úřadu bylo zapovězeno přibrati si odborného právního poradce pro obchody Státního obilního ústavu s cizinou. Sám žalobce poukazuje k tomu, že při jeho činnosti nejednalo se o zastupování, nýbrž o udělování právních porad a právní pomoci při sepisování smluv, a tedy jen s tohoto hlediska bude jeho práci posuzovati. Z tohoto důvodu jest také výnos min. financí ze dne 13. března 1915, čís. 17.245 pro tento spor bezvýznamným, ba dokonce z výnosu min. pro zásobování lidu ze dne 6. listopadu 1920, čís. 98.066/20.319 1920 se přímo podává, že zásadně nebylo vyloučeno, by si Státní obilní ústav nemohl přibrati odborníka — činí se ovšem přijetí takového odborníka ředitelstvím ústavu odvislým od souhlasu min. pro zásobování lidu. Avšak vyžádání si takového svolení jest vnitřní věcí Státního obilního ústavu a dotyčného ministerstva — i mohl právem žalobce, byv jako povoláný odborník k pracem vyzván, předpokládati, že věc jest vnitřně v pořádku vyřízena, ježto o posléz citovaném výnosu konečně ani vědomosti míti nemusil. Nelze tudíž žalobci ukládati za povinnost, že měl nezákonné zastupování odepřít, neboť o nic zásadně zákonem nedovoleného se nejednalo a nebylo jeho povinností vysvětlovati zástupcem Státního obilního ústavu, že jde o předpisy zákonné, které nemohou vůlí stran býti měněny. Jest také uvážiti, že Státní obilní ústav nebyl ani úřadem ani fondem, jaké instrukce z roku 1898 mohla míti na mysli, nýbrž jednalo se o firmu, kterou dle §u 1 stanov, vydaných pro Státní ústav nařízením ze dne 10. října 1919, čís. 546 sb. z. a n., slušelo zapsati do obchodního rejstříku. Šlo tudíž o podnik, po obchodnicku vedený, zastoupený po zákonu osobami, které v §u 9 cit. stanov jsou jmenovány, po případě i osobami jinými dle čl. 47 obch. zák. a nelze upřít osobám těmto for-

málně právo, za ústav jednati, i když by vniterně podléhaly jistým omezením. Ostatně výnos ze dne 6. listopadu 1920, čís. 98.066 vyšel v době, kdy žalobce již ujednání se žalovaným ústavem byl učinil. Druhá otázka jest, zdali platně byla mezi žalobcem a žalovaným ústavem uzavřena smlouva o právních poradách, které žalobcem tomuto ústavu měly býti poskytovány. I tuto otázku jest zodpověděti kladně. Nevadí, že František Z. ani František P. ani Š. jako členové představenstva ani jako prokuristé nejsou zapsáni v obchodním rejstříku. Stačí, že tito funkcionáři Státního obilního ústavu vyvíjeli činnost a zastávali úřad, k němuž byli povoláni, a že tomu tak nebylo, žalovaný ani netvrdil. Ostatně přípisem ze dne 27. srpna 1920 nebyla uzavřena mezi stranami smlouva toho obsahu, že se žalovaný ústav zavázal, přijati žalobce za trvalého poradce, nýbrž konstatováno, že se žalobce zavázal poskytnouti žalovanému ústavu právní poradu, když o to bude požádán. Tedy práce konány byly případ od případu. Nelze upříti Františku Z-ovi, který jako svědek seznal, že byl v roce 1918 1921 prokuristou žalovaného ústavu, právo, by nemohl v dorozumění s řídícím úředníkem importního oddělení Františkem P-em a za souhlasu presidenta správního výboru Josefa S-a přibrati žalobce jako právního poradce k různým obchodně právním jednáním, když toho zájem ústavu nutně vyžadoval. Mimo to jest Josefa Š-a, jakožto presidenta Státního obilního ústavu ve smyslu Šu 4 stanov Státního obilního ústavu pokládati za oprávněna k samostatnému podpisu dopisu ze dne 27. srpna 1920, neboť šlo vlastně jen o stvrzení toho, co bylo již před tím ústně ujednáno s vědomím všech tří shora uvedených funkcionářů. Přípisem oním vlastně předseda správního výboru jako zástupce Státního obilního ústavu na venek ex praesidio sděloval žalobci souhlas s ujednáním za Státní obilní ústav. Nebylo proto potřebí podpisu firmy Státního obilního ústavu kvalifikovaného dle předpisu Šu 9 stanov. I kdyby však mohla býti právem v pochybnost brána platnost smlouvy Státního obilního ústavu se žalobcem, slušelo uvážiti, že smlouvu lze uzavřiti i konkludentně. Není vůbec ani myslitelné, by žalobce po dobu téměř jednoho roku konal práce pro žalovaný ústav a tento o tom nevěděl a jich neschválil. Bylo věci funkcionářů jeho, pátrati po právním podkladě účastenství žalobce v Státním obilním ústavě jako jeho právního poradce. Tím, že žalovaný mlčel, ale funkcionáři jeho věděli o úmluvě a služby žalobce přijímali, byla smlouva schválena (§ 863 obč. zák.). Nehledíc však ani k ustanovení Šu 863 obč. zák., jeví se býti žalobcův nárok také již dle Šu 1152 obč. zák. odůvodněným, neboť není sporu o tom, že žalobce práce, žalovaným ústavem mu svěřené, konal a tedy již tím založeno bylo jeho právo, žádati za práce přiměřenou odměnu, kterou přirozeně bude vyměřovati soudu se zřetelem k Šu 273 c. ř. s. dle volného uvážení se zřením k jejímu rozsahu, významu a důležitosti v každém jednotlivém případě přihlédaje i k námaze s tím pro žalobce spojené a úmyslu stran (§ 914 obč. zák.) při puvodním jednání. Při tom přihlédnuto bude také jako na součást smlouvy ku žalobcovu prohlášení za jednání, že bude účtovat odměnu co nejmírnější a nikoliv dle advokátního tarifu, ježto mu bylo ctí, pracovati pro stát. Žalobce sám prohlásil v přípravném spise, že mu běží v první řadě o rozhodnutí, že má právo, by práce,

pochtivě konaná byla honorována a nezáleží mu naprosto na výši honoráře a očekává honorování důstojné stavu advokátního. Svědeckými výpověďmi má soud ovšem zjištěno, že importní a exportní oddělení Státního obilního ústavu mělo neodkladně zapotřebí právního poradce, zkušeného v otázkách mezinárodního obchodu, ježto síly Státního obilního ústavu na tyto často složité otázky nestačily. Žalobce jako právní poradce se zcela osvědčil, ochotně se vždy dostavil, jakmile byl povolán, a jeho služby plně požadavkům v tom směru činěným odpovídaly, pokud se týče, ústav s konáním dotčených právnických porad byl úplně spokojen. Do prací, žalobci svěřených, náleželo také spolupůsobení při projednávání záležitosti, která se konala mezi zástupci ministerstva, do jichž oboru dotýčná záležitost spadala, a to ministerstva obchodu, financí, zásobování lidu a úřadu pro zahraniční obchod. Žalobce, obdržev informaci, vypracoval dotyčné smlouvy dodací sám. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Po zákonu posoudil první soud věc správně. Že Státnímu obilnímu ústavu nebylo zakázáno, nýbrž dozorčím úřadem povoleno, přibrati si právního zástupce, je doloženo ministerským výnosem ze dne 6. listopadu 1920, čís. 98.066/20.319. Odvolatel netvrdí, že proti činnosti žalobcově byl kdy zakročil dozírající vládní komisař, a žalobce byl vázán, aby na vyzvání Státního obilního ústavu rady udílel a konal práce, s ním ujednané. Právem uvádí první soud, že bylo na Státním obilním úřadu, by si k tomu vyžádal svolení ministerstva pro zásobování lidu, neboť jen on ho potřeboval, kdežto žalobce nemohl odepřít zastupování, jsa vázán smlouvou a nebyl k tomu povinen, poněvadž nešlo o nic zásadně zákonem nedovoleného, zvláště když šlo o podnik obchodní, jehož firma byla zapsána do obchodního rejstříku, pro který platí předpisy čl. 47 obch. zák. K tomu dlužno dodati, že tu platí i čl. 42 a 43 obch. zák. V příčině otázky, zda byla se žalobcem uzavřena platná smlouva, když nedal své svolení (zmocnění) správní výbor po rozumu Šu 4 stanov Státního obilního ústavu čís. 546/19, nutno především uvážiti, zda byli P. a Z. žalobcem listivě uvedeni v omyl o hlavní věci tím, že žalobce slíbil, že nebude počítati podle advokátního tarifu, nýbrž ceny co nejmírnější. Hledíc k tomu, že svědci P. a Z. potvrdili, co se žalobcem vyjednali, šlo by o nedodržení smlouvy ohledně výše vyjednané odměny a nikoliv o uvedení v omyl, kdyby žalobce ujednání toho nedodržel. Dále nelze přehlédnouti, že svědek Š. potvrdil, že podepsal dekret, maje za to, že jde o věc naléhavou a běžnou, kterou jako předseda výboru sám, bez usnesení výboru vyřídit byl oprávněn, a ne také proto, že jde o náklad 1.000—2.000 Kč měsíčně. I kdyby bylo lze souhlasiti s odvolatelem, že zřízení žalobce právním poradcem Státního obilního ústavu nebylo věcí běžnou, takže bylo k platnosti smlouvy třeba schválení správního výboru podle Šu 4 stanov, nutno souhlasiti s právním názorem prvního soudu, že smlouva byla schválena mlčky podle Šu 863 obč. zák. a že jest žalobcův nárok odůvodněn podle Šu 1152 obč. zák. Smlouva se žalobcem zmíněnými funkcionáři Státního obilního ústavu uzavřená byla potvrzena listinou ze dne 27. srpna 1920. Již 2. září 1920 nabylo účinnosti vl. nař. ze dne 3. srpna 1920, čís. 496 sb. z. a n., jímž bylo částečně změněno a doplněno vl. nař. ze dne 10. října 1919, čís. 546

sb. z. a n., zejména byl Šem 3 zrušen správní výbor a přešla jeho činnost a působnost v podstatě na ředitele ústavu, který činnost žalobcovu pro Státní obilní ústav také nezastavil. Byly tedy objednané a pro Státní obilní ústav konané práce žalobcovy povolanými jeho funkcionáři bez odporu dozorčích orgánů přijaty, čímž tito projevíli zřetelně vůli, že schvalují smlouvu se žalobcem uzavřenou, takže o její platnosti podle §§ 861 a 863 obč. zák. pochybovati nelze.

N e j v y š š í s o u d žalobu zamítl.

D ů v o d y:

Žalobce tvrdí, že, maje odborné vědomosti v oboru mezinárodního obchodování s plodinami, zejména moukou, a vyznaje se v otázce zámořského dopravnictví a mezinárodního pojištění, ujednal se zástupci žalovaného ústavu úmluvu, kterou byl ustanoven za právního poradce pro importní oddělení žalovaného ústavu a že podstatný obsah této úmluvy stručně opakován jest v dekretu Státního obilního ústavu ze dne 27. srpna 1920, č. j. ředit. 915 (přil. B.). Dekret tento, adresovaný na žalobce, zní: »Státní obilní ústav vrací se k Vašemu ujednání s presidentem ústavu, p. Š-em a disponentem importního a exportního oddělení, p. Z-em, a sděluje, že jest ochoten použití Vás co svého právního poradce v záležitostech zahraničního obchodu. Jako právní poradce ústavu zavazujete se obstarávati, kdykoliv budete o to Státním obilním ústavem požádán, následující záležitosti: 1. Veškeré ústavem předložené Vám návrhy nákupních, prodejních nebo kompenzačních smluv Státního obilního ústavu po stránce právní prozkoumati a doplniti, po případě na žádost ústavu účastniti se jednání o těchto smlouvách; 2. vésti za Státní obilní ústav veškerá, ze smluv těchto eventuelně povstala nutná právní zakročení a eventuelně soudní procesy. Ústav vzal na vědomí, že v každém případě účtovati budete pouze skutečné výkony za obvyklé přiměřené sazby a že přenecháte ústavu na vůli, aby později sjednal s Vámi eventuelní měsíční paušální honorář.« Žalobce předložil žalované straně účet za dobu od 26. srpna 1920 do 3. srpna 1921 na 13,614.444 Kč 59 h, řídě se autonomním advokátním tarifem, ale žaluje jen 6,498.005 Kč v předpokladu, že advokátní komora schválí tuto slevu. Z vlastního žalobcova přednesu jest tedy patrné, že předmětem sporu jest odměna za práce právnícké včetně menších výloh v nepatrné částce, a jest otázkou, zda v tomto případě dle platných zákonných předpisů jest ujednání takové smlouvy námezdní nebo mandátní (§§ 1151 a 1002 obč. zák.) mezi stranami přípustno a dovoleno. Dovolací soud sdílí dovolatelova náhledu, že dle Šu 1 čís. 1, 3, 4 a Šu 2 I. č. 6 služební instrukce pro finanční prokuratury přísluší pouze finanční prokuratuře služební úkol a tudíž povinnost, aby zastupovala Státní obilní ústav jakožto majetnost, ze státních peněz částečně v ten způsob nadanou, že stát má hraditi schodek správní. Dle Šu 3 (2) nařízení ze dne 3. ledna 1919, čís. 5 sb. z. a n., jímž v úkoly Válečného obilního ústavu ve Vídni vstoupil pro obvod Čs. státního území žalovaný Státní obilní ústav v Praze, hradí čsl. stát schodek tohoto ústavu. Podotýká se, že předpis tento nebyl dotčen dalšími nařízeními, týkajícími se Stát-

ního obilního ústavu v Praze. Dle stanov Státního obilního ústavu v Praze dostává se ústavu k provedení jeho úkolu dle potřeby státních záloh a po likvidaci mají přebytky připadnouti státu (§ 10 puvodních stanov, vydaných citovaným nařízením čís. 5/1919, §§ 10 a 14 stanov ve druhém znění dle nařízení ze dne 10. října 1919, čís. 546 téže sbírky a § 9 a 13 stanov ve třetím znění dle nařízení ze dne 3. srpna 1920, čís. 496 téže sbírky). Jde tedy o ústav v Šu 2 bod I. čís. 6 služební instrukce pro finanční prokuratury ze dne 9. března 1898, čís. 41 ř. zák. uvedený, pro nějž finanční prokuratura povolána jest konati práce právnické v Šu 1 téže instrukce vyznačené. Právní povaha Státního obilního ústavu v Praze jako majetnosti pod zmíněná ustanovení služební instrukce pro finanční prokuratury spadající není dotčena tím, že Státnímu obilnímu ústavu v Praze byla Šem 2 nařízení čís. 5 z 1919 propůjčena právnická osobnost a nařízeno mu, by jako obchodník byl zapsán do obchodního rejstříku. I protokolovaný obchodník musí dbáti zákonných předpisu. Předpis Šu 3 téhož nařízení, že hospodaření v ústavě má se díti dle zásad kupeckých a má býti upraveno tak, aby výlohy kryty byly běžnými příjiny, jest všeobecný pokyn pro činnost ústavu po stránce hospodářské. To vše není změnou předpisu služební instrukce pro finanční prokuratury. Podotýká se, že Nejvyšší soud již v rozhodnutí svém ze dne 18. ledna 1922 R I 51/22 (sb. n. s. č. 1428) uznal veřejnoprávní pusobnost žalovaného ústavu. Soudové nižších stolic vyslovují názor, že Státní obilní ústav v Praze dle svého uvážení s obejitím finanční prokuratury v Praze směl používatí služeb soukromých osob k právnímu zastupování před soudy (i k pátrání při závadě v doručení) a k právnímu poradám a k účastenství při zřizování listin, což jest obsahem smlouvy mezi stranami ujednané. Aby mohla býti posouzena správnost tohoto závěru, přihlédnouti dlužno k historickému vývoji státních orgánů, jimiž jsou finanční prokuratury. Státní orgány pod titulem finančních prokuratur uvedeny byly v život nejvyšším rozhodnutím ze dne 25. prosince 1850, které, vyhlášeno byvši výnosem ministerstva financí ze dne 13. srpna 1851 pod číslem 188 říš. zák., požívá moci zákonné. Dle tohoto nařízení byly úřady, které v jednotlivých zemích existovaly pod tituly »dvorní komorní prokuratura« a »fiskální úřad«, přetvořeny ve finanční prokuratury. Existence dřívějších oněch úřadů dá se sledovati až do 15. století a činnost jejich byla instrukcemi upravována (na příklad dvorním dekretem ze dne 10. března 1783 čís. 124 sb. z. s. pro české a německé rakouské dědičné země, ze dne 15. března 1781 čís. 526 sb. z. s. pro východní Halič), a byla činnost jejich obšířlá. Ony úřady měly i funkce nynějších státních zastupitelstev, zakročovaly dle svého uvážení (»motu proprio«) do věcí správy politické i soudní vůbec, byly obhájci svazku manželského, zástupci poddaných ve sporech s vrchností atd. (srovnej mimo jiné: Článek Dra Fuchse »K pusobnosti bývalých královských prokurátorů v Čechách a nynějších finančních prokuratur« uveřejněný v Právniku 1902 str. 153, Ottův naučný slovník, Maierhofer Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst sv. I. str. 610, Mischler-Ulrich österreichisches Staatswörterbuch heslo »finanční prokuratura«). Citovaná instrukce ze dne 13. srpna 1851 byla v souvislosti s novým vybudováním státní administrativy, a

majíc zřetel k tomu, že o řádnou administrativní službu bylo postaráno, vymezila pravomoc finanční prokuratury na tyto tři činnosti: a) by vedla spory, týkající se jmění státního a fondu, jim na roveň postavených, a je soudně zastupovala, b) by na požádání státních úřadů (ne již »motu proprio«) podávala posudky ve věcech, týkajících se jmění státního a fondu, jim na roveň postavených, c) spolupůsobila při vzniku právních jednání. Souhlasná v podstatě ustanovení obsahují i pozdější instrukce a to tak zv. provisorní služební instrukce pro finanční prokuratury ze dne 16. února 1855, čís. 34 ř. zák., moci zákona požívavší, jakož i služební instrukce pro finanční prokuratury, vydaná nařízením ministra financí ze dne 9. března 1898, čís. 41 ř. zák., kteráž rovněž vzhledem k čl. IV. čís. 1 uvoz. zákona k c. ř. s. požívá moci zákona. Obě tyto instrukce kategoricky praví, že finanční prokuratury jsou ustanoveny k uvedeným činnostem, a změna nenastala ani zákonodárstvím popřevratovým. Instrukce čís. 41 z 1898 byla zachována v platnosti vládním nařízením ze dne 4. června 1919, čís. 313 sb. z. a n. a v §u 7 tohoto nařízení upraven styk s finanční prokuraturou a to dokonce pro případy, kde záležitost se projednává u administrativního úřadu mimo území Československého státu a též spisy jsou u tohoto úřadu. Patrně tedy, že finanční prokuratury, jimž svěřena jest ochrana státních zájmů ve vyjmenovaných oborech, jsou řádným článkem v organizaci státní, jehož zákonnou existenci a pravomoc nikdo, ani soukromník ani některý orgán státní správy sám, přehlížeti nesmí. Příslušnost finanční prokuratury k uvedeným činnostem vylučuje tudíž jednání kteréhokoli jiného k tomu nepovoláného orgánu, jest výlučná, obligatorní a zavazuje všechny státní orgány, které spravují státní jmění a fondy, jemu na roveň postavené. Nejsou tedy služby finanční prokuratury pro státní orgány jen nějakým dobrodiním, jehož mohou se dle své libovůle vzdáti (v témž smyslu rozh. bývalého nejvyššího soudu ve Vídni G. U. 6988 st.). Proto v §u 2 odst. V. instrukce z roku 1898 je řečeno, že, vzejde-li pochybnost, zda má nastati činnost finanční prokuratury, má si finanční prokuratura vyžádati rozhodnutí ministerstva financí. Tím má býti zamezeno, by jiný úřad s obejitím finanční prokuratury nerozhodoval o jejím vyloučení z činnosti jí po zákoně výlučně svěřené. Z uvedeného plyne, že Státní obilní ústav v Praze jako právnická osobnost, v §u 1 čís. 1, 3, 4 a §u 2 odst. 1 čís. 6 instrukce z roku 1898 uvedená, nesmí s obejitím finanční prokuratury činnosti v §u 1 téže instrukce uvedené, o něž v tomto sporu jde, svěřiti soukromým osobám třeba ze stavu advokátního, jakou jest žalobce. Že žalobce vyvíjel činnost svou jako plnomocník finanční prokuratury a s vědomím a souhlasem jejím a že při tom dodržen postup v §u 2 odst. V. služební instrukce pro finanční prokuratury předepsaný, žalobce ani netvrdí. Naopak poukázati jest na tyto okolnosti, z nichž zřejmě plyne, že šlo o obejití finanční prokuratury a o její vyřazení z činnosti, k nimž tato jest dle §u 1 čís. 1, 3, 4 citované instrukce výlučně a obligatorně povolána. Jiz žalobce sám v žalobě uvádí, že při ústním projednávání úmluvy prohodil, že vlastně by se Státní obilní ústav měl obrátiti na finanční prokuraturu, která jest povinna bezplatně poskytnouti právní zastupování, že však mu (žalobci) bylo odvěčeno, že za daných okolností nemůže finanční proku-

ratura prokázati Státnímu obilnímu ústavu služby, jež jsou pro něj žádoucí. Patrně tedy, že si byl žalobce vědom dosahu předpisů služební instrukce pro finanční prokuratury a že proti svému vnitřnímu přesvědčení, spokojiv se oním prohlášením, učinil se žalovaným ústavem úmluvu, kterou se uvázal v úkoly, zákonem finanční prokuratury přikázané, a to ne pouze snad pro ten který konkrétní případ, nýbrž pro předem neomezený počet záležitostí a zejména i ohledně »eventuelně ze smluv povstalých nutných právních jednání, eventuelně soudních procesů.« K činnostem těmito také skutečně došlo, jak z předloženého účtu ze dne 1. května 1922 jest zřejmo. Z uvedeného jest patrné, že za těchto okolností mezi stranami došlo k smlouvě námezdní a zmocňovací (§§ 1151 a 1002 obč. zák.), kterouž měla býti a také byla finanční prokuratura vyřazena z činností jí dle Šu 1 čís. 1, 3, 4 služební instrukce výlučně a obligatorně uložených, a která tudíž přímo porušuje rozkazující právní normu v citované služební instrukci obsaženou a přímo směřuje proti účelu jejímu a maří jej v jeho podstatě. Smlouva taková ve své celistvosti jest v důsledku toho smlouvou po rozumu Šu 879 obč. zák. nedovolenou a tudíž nicotnou, a nemohou z ní vzejíti práva a závazky. I bylo proto žalobu, jejímž právním důvodem jest tato nedovolená úmluva, zamítnouti. Tento důvod zamítací sám jediný o sobě stačí. Za tohoto stavu věci nemusí se nejvyšší soud obíratí ostatními otázkami, v tomto sporu dotknutými, zejména, jak by bylo na věc přihlížeti, kdyby za daných okolností nešlo o smlouvu, směřující přímo k obejití finanční prokuratury a k jejímu vyřazení z činností jí přikázaných, a zda by bylo ministerstvo pro zásobování lidu samo o sobě oprávněno, aby zmocnilo žalovaný ústav k tomu, by si v některém mimořádném případě vzal právního poradce. Soudové nižších stolic ovšem dovolávají se obsahu výnosu ze dne 6. listopadu 1920 na důkaz toho, že přibrání právního poradce bylo žalovanému ústavu ministerstvem zásadně dovoleno. Ale i kdyby ministerstvo pro zásobování lidu bylo k tomuto oprávněno, dlužno přece poukázati na to, že obsah této listiny jest jiný, než nižší stolice míní, přihlíží-li se ovšem k celému jejímu obsahu a nikoliv jen k jejímu poslednímu odstavci. Ministerstvo pro zásobování lidu v tomto přípise ze dne 6. listopadu 1920 ohledně jednoho případu, který netýká se tohoto sporu, vzhledem k názoru Státního obilního ústavu v Praze, projevenému v přípise ze dne 22. října 1920, výslovně (odstavec první) ústav tento upozorňuje na závaznost služební instrukce pro finanční prokuratury a v 2. odstavci dále praví, »že s hospodářského hlediska jest v zájmu ústavu, by výhody tohoto zastoupení v řízení soudním i administrativním používal výhradně, že prokuratura pak učiní zajisté všechna opatření, jichž by potřeby ústavu vyžadovaly, a umožní žádoucí bližší styk; má-li ústav zvláštní návrhy, nechť zakročí u tohoto ministerstva.« A teprve po tomto poučení v posledním odstavci přípisu připouští toto ministerstvo možnost, by žalovaný ústav vedle finanční prokuratury, — tudíž ne s naprostým jejím obejitím, jak se ve skutečnosti stalo, — v některém mimořádném a zvláštním případě přijal odborníka specialistu, ale jen »se souhlasem zdejších«, při čemž není ve spisech skutkového podkladu pro závěr, že ministerstvo pro zásobování lidu, které v odstavci prvním upozorňuje na pravomoc finanční prokuratury, v odstavci

třetím uděliti chtělo zásadní souhlas k přivzetí právního poradce jako odborníka specialisty bez slyšení a s obejitím finanční prokuratury. Že při takovéto výhradě souhlasu, kterou si činí nadřízený dozorčí úřad, nemůže býti řeči o souhlasu mlčky (§ 863 obč. zák.), udělením tím, že proti činnosti žalobcově zakročeno nebylo, jest na bíledni. Žalobce ne tvrdí, že byl ministerstvem písemně udělen výslovný souhlas a že Státní obilní ústav za udělení takového souhlasu, třeba dodatečně, — požádal, jak se v onom přípisu předpokládá. Konečně k vůli úplnosti se podotýká, že názor, nejvyšším soudem v tomto rozhodnutí vyslovený, shoduje se i s výnosem ministerstva financí ze dne 4. dubna 1924, čís. 10.791 pres. 1921, uveřejněným ve věstníku min. sprav. 1924, str. 76.

Čís. 4529.

Dána-li bankou zápůjčka v Kč a zástavou složený marky, odpovídající výši zápůjčky dle tehdejšího kursu, jde o dvě samostatné smlouvy a nedotýká se případná neplatnost smlouvy zástavní (vzhledem k nařízení ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n.) platnosti smlouvy o zápůjčku.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1925, Rv I 1505 24.)

Žalující úvěrní ústav domáhal se zpěného zaplacení zápůjčky, kterou poskytl zalovanému dne 4. dubna 1921. Žalovaný namítal, že nešlo o zápůjčku, nýbrž o výměnu 10.000 marek za 12.000 Kč podle tehdejšího kursu. Žalobč bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

d u v o d u:

Podle souhlasného skutkového zjištění nižších soudů chtěl tehdejší pokladník a správce filiálky žalující banky Bedřich D. vyměnití zalovanému za marky československé koruny podle tehdejšího přepočítacího kursu 100:120, ale žalovaný prohlásil, že sám nabytí marek podle poměru 100:132, že by tedy při záměně ztrácel 12 bodu a že následkem toho žádá zápůjčku 12.000 Kč na zástavu 10.000 M. Této žádosti bylo vyhověno, žalovanému bylo 12.000 Kč zápůjčkou vyplaceno a naproti tomu bylo od něho 10.000 M jako bezúročná zástava přijato. Tímto zjištěním jest ovšem spor již rozhodnut, neboť žalovaný jest podle §u 983 obč. zák. povinen splatnou zápůjčku s příslušenstvím zpět zaplatiti. Jest tudíž zcela nerozhodno — nač dovolatel hlavní duraz klade zdali byla žalující banka podle vládního nařízení ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n. a podle výnosu ministerstva financí ze dne 5. března 1921, č. j. 22.787 (zmocňujícího žalující stranu k obchodu cizozemskými valutami, zejména též v markové měně) oprávněna marky do zástavy přijati a zdali a co ohledně této zástavy měla opatřiti, neboť tím splatnost smlouvy o zápůjčku nijak nebyla dotčena. Šlo o dvě samostatné platné smlouvy, totiž o zápůjčku (§ 983 obč. zák.) a smlouvu zástavní (§ 1368 obč. zák.), které byly sice uzavřeny při téže příležitosti a z nichž ovšem platnost a účinnost zástavní smlouvy byla zá-